

Expertise-unit Sociale Stabiliteit
Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Stappenplan voor een effectieve samenwerking tussen jongerenwerk en onderwijs

Samen de veerkracht
van jongeren versterken

Platform **JEP**

Jeugd preventie
Extremisme en Polarisatie

Samen de veerkracht van jongeren versterken

Stappenplan voor een effectieve samenwerking tussen jongerenwerk en onderwijs

Jongerenwerkers, docenten en onderwijsondersteunend personeel op school zitten allemaal in de positie dat ze – naast ouders en familie – directe invloed kunnen uitoefenen op het leven van jongeren. Jongerenwerkers weten daarbij vaak goed aan te sluiten bij de belevingswereld van jongeren. Verhoudingen met school zijn vaak hiërarchischer, maar school is wel de plek waar jongeren veel zijn. Daarom liggen er veel kansen als school en jongerenwerk samenwerken.

Een samenwerking tussen school en jongerenwerk is het meest effectief als het niet is gericht op het reageren op incidenten, maar op het creëren van een positief pedagogisch klimaat. Met als doel veerkracht te bevorderen bij opgroeiende jongeren. Want hoe meer jongeren weten terug te veren bij tegenslag, hoe groter hun weerbaarheid.

Partners in de samenwerking

Aan de slag

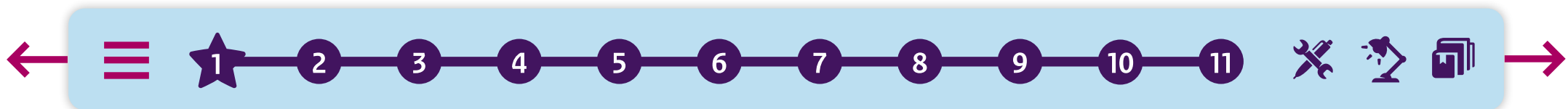
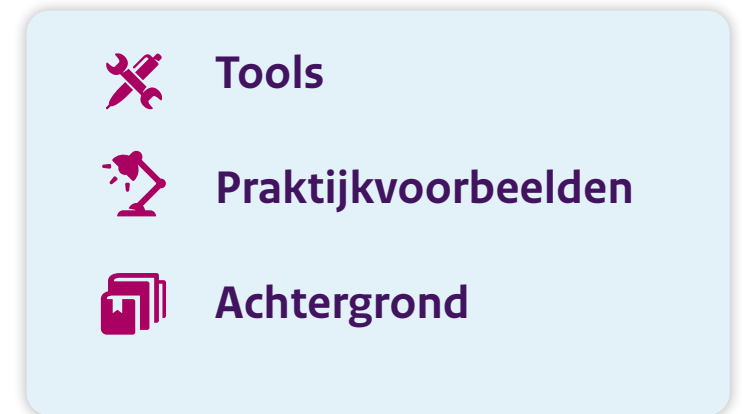
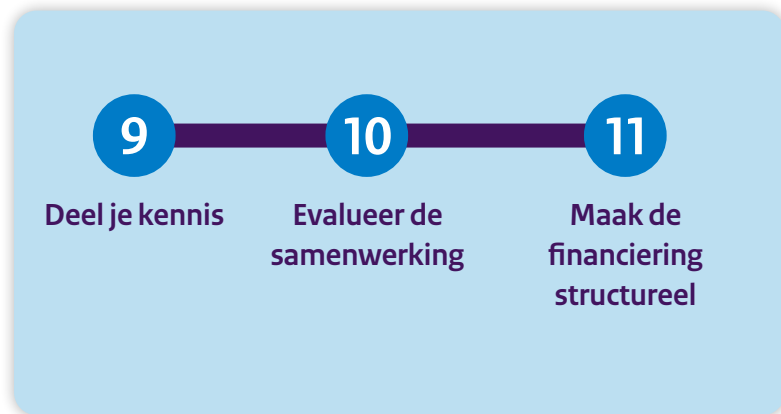
Om te voorkomen dat iedereen zelf moet uitvinden wat wel en niet werkt, onderzocht Platform JEP op basis van onderzoek en bestaande samenwerkingen welke factoren nodig zijn om een samenwerking succesvol te laten verlopen. Ze zijn vertaald naar een aantal concrete stappen die je helpen een samenwerking te starten of versterken.

Stappen in *starten* van een samenwerking

Stappen in *versterken* van een samenwerking

★ stap 1

Neem het initiatief

> *Wie is aan zet?*

SCHOLEN

JONGERENWERK

GEMEENTE

Wanneer neem je het initiatief voor een samenwerking? Eigenlijk kan alles een aanleiding zijn om een duurzame samenwerking tussen jongerenwerk en onderwijs op te starten. Vaak is de aanleiding een dringend actueel onderwerp. Bijvoorbeeld gedeelde zorgen rond drugsgebruik of betere grip op de online wereld van jongeren. Gemeenten hebben het overzicht en de middelen. Zowel met betrekking tot het jongerenwerk als het onderwijs. Er ligt daarom voor gemeenten een natuurlijke rol als initiatiefnemer van de samenwerking. Maar ook scholen en jongerenwerkers kunnen de eerste stap zetten.

Activiteit

Gemeenten gaat het nemen van initiatief vaak wat gemakkelijker af dan de andere partners. Ben je een school? Benader het jongerenwerk in jouw gemeente. Of doe navraag bij de gemeente wie zich hiermee bezighoudt en of er al een samenwerkingsproject loopt. Ben je een jongerenwerker en zoek je contact met een school? Meestal houdt een intern begeleider, zorgcoördinator of schoolmaatschappelijk werker zich bezig met dit onderwerp. De domeinen welzijn, jeugdhulp en veiligheid zijn binnen gemeenten vaak de partij om aan te spreken.

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

stap 2

Stel een aanspreekpunt aan

> *Wie is aan zet?*

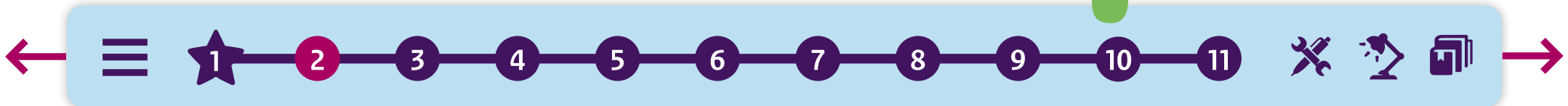

Activiteit

Iedere partner stelt een aanspreekpunt aan voor de samenwerking. En zorgt dat dit een rol is die altijd belegd is. Ook bij het vertrek van medewerkers.

Uitkomst

Door het aanstellen van een vast aanspreekpunt per partner en ervoor te zorgen dat deze rol altijd vervuld is, garandeer je continuïteit. Samenwerking hangt niet meer af van één persoon. Ook zorgen duidelijke aanspreekpunten ervoor dat je weet bij wie je moet zijn voor informeel overleg, het uitwisselen van informatie of bij incidenten.

stap 3

Ga op zoek naar financiering

> *Wie is aan zet?*

Activiteit

Zorg voor minimaal 1 jaar financiering om te kunnen starten met de samenwerking. Is het lastig om de financiering rond te krijgen? Onderzoek dan mogelijkheden om kleiner te beginnen. Bijvoorbeeld met een pilot of projectfinanciering. Wacht niet tot de tijdelijke financiering afloopt met het zoeken naar verschillende mogelijkheden voor een structurele financiering. Zonder structurele financiering heeft een langdurige samenwerking weinig kans van slagen.

Uitkomst

Langdurige samenwerking is alleen mogelijk met structurele financiering. Maar het kan lastig zijn om dat op korte termijn te realiseren. Tijdelijke financiering voor een project of pilot maakt het mogelijk om in ieder geval van start te gaan met een samenwerking.

stap 4

Stel een gezamenlijke visie op

> *Wie is aan zet?*

SCHOLEN

JONGERENWERK

GEMEENTE

Activiteit

Ga met elkaar in gesprek over wat jullie visie is op het versterken van de veerkracht van jongeren. En hoe een samenwerking tussen gemeenten, scholen en jongerenwerk daaraan kan bijdragen. De gesprekskaarten kunnen hierbij helpen. Leg ook vast wat het doel van de samenwerking is: wat willen jullie bereiken?

Uitkomst

Een gedeelde visie zorgt voor draagvlak voor de samenwerking. Je streeft met elkaar hetzelfde doel na en weet zeker dat je over hetzelfde praat. Er kan geen verwarring ontstaan over hoe jullie een probleem zien.

Tools

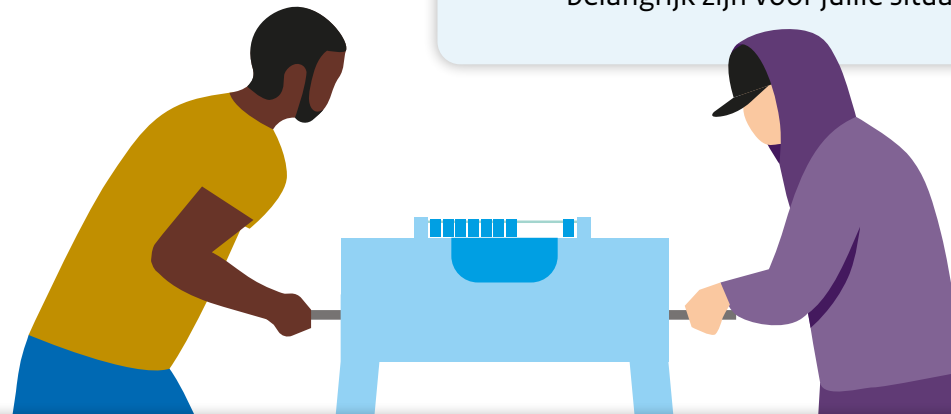
Gesprekskaart onderwijsprofessionals en jongerenwerkers.

Met deze gesprekskaart van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) ga je als onderwijsprofessionals en jongerenwerkers met elkaar het gesprek aan over de manier waarop je gaat samenwerken

Formulier beoordeling werkzame factoren

Met dit formulier van het lectoraat Youth Spot kun je beoordelen welke factoren voor een goede samenwerking belangrijk zijn voor jullie situatie en of ze aanwezig zijn

stap 5

Maak afspraken over verantwoordelijkheden, taken en verwachtingen

> *Wie is aan zet?*

Activiteit

Bespreek wie binnen de samenwerking welke verantwoordelijkheid draagt en wat de verwachtingen met betrekking tot elkaar zijn. Zo zal een jongerenwerker meer gericht zijn op de persoonlijke relatie en de thuissituatie van een jongere en een docent meer op het succesvol afronden van een opleiding. Maak op basis hiervan concrete afspraken wie welke taken gaat uitvoeren.

Uitkomst

Elke partner brengt in de samenwerking eigen kennis en expertise in. Juist dat maakt een samenwerking sterk. Maar dat is alleen zo als iedereen vanuit zijn eigen kennis en expertise blijft werken en niet elkaars taken en verantwoordelijkheden gaat overnemen. Ook voor jongeren blijft zo duidelijk waarvoor ze terecht kunnen bij school en waarvoor bij het jongerenwerk.

Tools

Format actieplan starten van een samenwerking

Met het format actieplan van het lectoraat Youth Spot maak je concrete afspraken over wat je gaat doen, hoe je dat gaat doen en wie waarvoor verantwoordelijk is.

stap 6

Maak afspraken over het uitwisselen van signalen

> *Wie is aan zet?*

Activiteit

Spreek af hoe je signalen die erop kunnen duiden dat het niet goed gaat met een jongere met elkaar deelt. Ook als je denkt dat het mogelijk niet relevant is. Bijvoorbeeld door een kort periodiek overleg in te plannen. Houd rekening met de privacy van jongeren bij het uitwisselen van signalen.

Uitkomst

Soms zijn er aanwijzingen die op zichzelf niets zeggen, maar gecombineerd met andere observaties er toch op duiden dat het niet lekker gaat met een jongere. Door laagdrempelig alle opgepikte signalen te delen, mis je niks en kun je op tijd ingrijpen als dat nodig is.

Tools

Werkwijze informatie delen bij mogelijke radicalisering

Deze werkwijze helpt je bij het zorgvuldig delen van informatie bij zorgen over radicalisering.

Jeugdconnect

Via jeugdconnect kun je nagaan welke informatie je mag delen en onder welke voorwaarden. Als er sprake is van een veiligheidsrisico moet je als jongerenwerker mogelijk je beroepsgeheim breken. Deze tool helpt je bij het nemen van een zorgvuldig besluit.

stap 7

Faciliteer het jongerenwerk op school

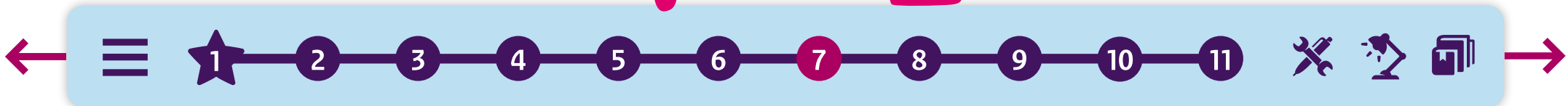
> *Wie is aan zet?* SCHOLEN

Activiteit

Zorg dat jongerenwerkers aanwezig kunnen zijn op school en dat ze hiervoor de ruimte krijgen. Dat kan een eigen fysieke ruimte zijn, maar dat hoeft niet. Daarnaast is het belangrijk dat jongerenwerkers regelmatig aanwezig zijn en dat zij een onafhankelijke positie vervullen en dus niet in dienst zijn van de school.

Uitkomst

Met een eigen ruimte voor jongerenwerk of een vaste plek waar de jongerenwerker te vinden is, zorg je ervoor dat jongeren weten waar ze terecht kunnen om vrijblijvend en vrijuit te praten.

stap 8

Maak je aanwezigheid als jongerenwerker bekend

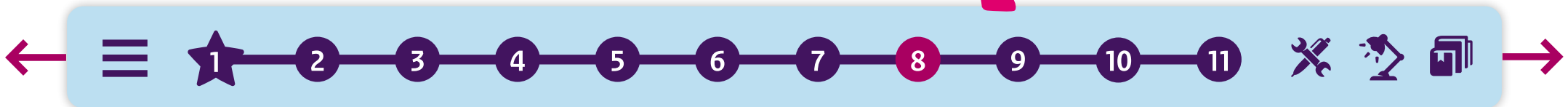
> *Wie is aan zet?* JONGERENWERK

Activiteit

Stel jezelf als jongerenwerker voor aan leerlingen, ouders, docenten en overig schoolpersoneel. Leg uit wat je doet en waarvoor zowel leerlingen als docenten bij je terecht kunnen. Bijvoorbeeld door de klassen rond te gaan, posters op te hangen, aanwezig te zijn bij teamvergaderingen, presentaties te geven aan mentoren en stukjes te schrijven in de nieuwsbrief.

Uitkomst

Schoolpersoneel en leerlingen weten jongerenwerk te vinden en weten waar en wanneer ze er terecht kunnen. Door continu en actief te laten weten dat jongerenwerk aanwezig is op school, verlaag je voor leerlingen de drempel om contact te zoeken en voor docenten om samen te werken. En zorg je ervoor dat er op tijd wordt signaleerd.

stap 9

Deel je kennis

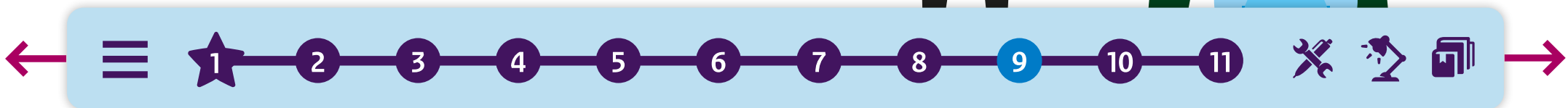
> *Wie is aan zet?* SCHOLEN JONGERENWERK

Activiteit

Erken als jongerenwerker en onderwijsprofessional elkaars kennis en expertise en maak daar gebruik van. Houd elkaar op de hoogte van nieuwe inzichten. Bijvoorbeeld door het geven van presentaties, het volgen van trainingen of aan te sluiten bij elkaars teamoverleg.

Uitkomst

Alle partners in de samenwerking hebben verschillende ervaringen, achtergronden en kennis. Door kennis te delen, kun je van elkaar leren en zorgelijke of afwijkende signalen bij jongeren eerder oppikken.

stap 10

Evalueer de samenwerking

> *Wie is aan zet?* SCHOLEN JONGERENWERK

Activiteit

Ga periodiek na of de samenwerking goed verloopt en of je met elkaar nog achter de visie en doelen van de samenwerking staat. Inventariseer knelpunten en formuleer mogelijke oplossingen. Betrek ook leerlingen bij de evaluatie en vraag waar zij behoefte aan hebben.

Uitkomst

Door op vaste momenten de samenwerking te beoordelen, zorg je ervoor dat je gestelde doelen blijft halen en weet je wanneer het nodig is ze aan te passen. Zo kun je de samenwerking continu versterken en verbeteren.

Tools

Tussentijdse evaluatielijst

De tussentijdse evaluatielijst van het lectoraat Youth Spot helpt je om te bepalen hoe de samenwerking verloopt en wat er beter kan.

stap 11

Maak de financiering structureel

> *Wie is aan zet?*

Activiteit

Structurele financiering is noodzakelijk voor langdurige samenwerking. Deze financiering kan vanuit de gemeente komen. Maar dat hoeft niet. Wees creatief. Misschien is een collectieve subsidieaanvraag voor schooljongerenwerk met een aantal scholen mogelijk of valt financiering uit verschillende gemeenteportefeuilles te combineren. Soms is financiering vanuit initiatieven gericht op bijvoorbeeld het bestrijden van criminaliteit, radicalisering of polarisatie, het vergroten van veiligheid, talentontwikkeling of het verminderen van schooluitval ook een optie.

Uitkomst

Een samenwerking tussen school en jongerenwerk begint vaak met een tijdelijke financiering. Maar een goede samenwerking opzetten, kost tijd. Met de financiële middelen voor een langdurige samenwerking maak je het mogelijk om effectief te blijven samenwerken. Voor meer veerkracht bij jongeren.

Tools

Gesprekskaart onderwijsprofessionals en jongerenwerkers

Met deze gesprekskaart van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) ga je als onderwijsprofessionals en jongerenwerkers met elkaar het gesprek aan over de manier waarop je gaat samenwerken.

Formulier beoordeling werkzame factoren

Met dit formulier van het lectoraat Youth Spot kun je beoordelen welke factoren voor een goede samenwerking belangrijk zijn voor jullie situatie en of ze aanwezig zijn.

Format actieplan starten van een samenwerking

Met het format actieplan van het lectoraat Youth Spot maak je concrete afspraken over wat je gaat verbeteren, hoe je dat gaat doen en wie waarvoor verantwoordelijk is.

Werkwijze informatie delen bij mogelijke radicalisering

Deze werkwijze helpt je bij het zorgvuldig delen van informatie bij zorgen over radicalisering.

Tussentijdse evaluatielijst

De tussentijdse evaluatielijst van het lectoraat Youth Spot helpt je om te bepalen hoe de samenwerking verloopt en wat er beter kan.

Jeugdconnect

Via Jeugdconnect kun je nagaan welke informatie je mag delen en onder welke voorwaarden. Als er sprake is van een veiligheidsrisico, moet je als jongerenwerker mogelijk je beroepsgeheim breken. Deze tool helpt je bij het nemen van een zorgvuldig besluit.

Toolkit Evidenced-Based Werken

Preventief werken om incidenten te voorkomen, vraagt om een goede en effectieve aanpak. Maar hoe weet je nu als gemeente of andere interventie-uitvoerder of je op de goede weg bent? De Toolkit Evidence Based Werken bij de preventie van radicalisering biedt kennis, geleerde lessen, checklists en formats om de interventies om radicalisering tegen te gaan te evalueren. Deze toolkit is niet alleen een handig hulpmiddel bij preventie van radicalisering, maar ook bij preventie van incidenten die op een andere manier ontstaan.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

Praktijkvoorbeelden

- **Samenwerking JoU en Trajectum College**
Dit portret beschrijft hoe Jongerenwerk Utrecht (JoU) en het Trajectum College samen een positief pedagogisch klimaat bevorderen.
- **Weerbaarheid versterken: jongerenwerk in de school**
De gemeente Nissewaard wil de weerbaarheid van jongeren versterken. Daarom zijn daar nu in 5 van de 8 middelbare scholen jongerenwerkers actief.
- **School nodig bij aanpak problemen**
Samenwerking met scholen komt niet zomaar tot stand. Jongerenwerkers moeten zich aanpassen, laten zien wat ze in huis hebben en vertrouwen kweken. In dit praktijkvoorbeeld lees je hoe jongerenwerkers in Deventer draagvlak hebben gecreëerd voor een succesvolle samenwerking.
- **Gemeenten vertrouwen op kennis professionals**
In dit praktijkvoorbeeld lees je hoe de gemeente Utrecht de samenwerking tussen jongerenwerk en onderwijs stimuleert, faciliteert en (co)financiert.

- **Streetwise in de klas**
Op het Haagse Segbroek College werken docenten en jongerenwerkers aan de weerbaarheid van streetwise jongeren door samen lessen burgerschapskunde te geven. Zo slaan ze een brug tussen de soms botsende straat- en schoolculturen.
- **School als Werkplaats: speur problemen vroeg op**
Hoe 38 professionals uit de (jeugd)zorg- en hulpverlening samen met 130 mbo-opleidingen van het Friesland College werken aan het versterken van jongeren en het voorkomen van ernstige problemen.
- **Jongerencoach als veilig baken op school**
De gemeente Arnhem wil met behulp van jongerenwerk op school vroegtijdige uitval en terugval naar lagere onderwijsniveaus voorkomen.

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

Achtergrond

Tips voor het versterken van de samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs

In deze reader van van het Lectoraat Youthspot van de Hogeschool van Amsterdam vind je verschillende tips voor het opzetten en versterken van een succesvolle samenwerking tussen scholen in het voortgezet onderwijs en jongerenwerk-organisaties.

Sociale veiligheid is van iedereen

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) schrijft in deze publicatie over samenwerken rondom veiligheidsvragen door scholen en partners uit de gemeente.

Handen ineen voor meer veerkracht

Wat kunnen professionals uit het voortgezet onderwijs en jongerenwerk samen doen om de veerkracht van jongeren te vergroten? Paul Mutsaers en Sibel Demir voerden een literatuuronderzoek uit naar beleid, prioriteiten, programma's en samenwerkingspartners met het oog op de preventie van radicalisering en polarisatie.

Online magazine "Samen slimmer"

Voor de preventie van radicalisering en polarisatie is het cruciaal dat professionals uit zowel het sociaal domein als het veiligheidsdomein elkaar goed weten te vinden. Wat is nodig om de lokale samenwerking tussen beide domeinen te versterken? Lees erover in het online magazine van de Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS): 'Samen slimmer'.

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

Colofon

Organisaties die betrokken waren bij de diverse onderzoeken

Fontys Hogeschool (Lectoraat Opvoeden voor de Toekomst)
Hogeschool van Amsterdam (YouthSpot)
R-Newt/ContourdeTwern
Jongerenwerk Utrecht JoU
Trajectum College
Gemeente Tilburg
Gemeente Utrecht

Partners

Nederlands Jeugdinstituut
Sociaal Werk Nederland
Stichting School & Veiligheid
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO-raad
MBO Raad
VU Amsterdam

Over platform JEP

Platform JEP (Platform Jeugd preventie Extremisme en Polarisatie) ondersteunt professionals en vrijwilligers die met en voor jeugd werken bij vragen rond polarisatie, radicalisering en extremisme. Meer over wat platform JEP doet en handige publicaties, trainingen, instrumenten, praktijkverhalen en andere informatie vind je op platformjep.nl

